

len drager, hoe geheimzinnig die verder ook wezen moge, zooals de aether of kunnen we het best daarbuiten stellen? Waarom zoekt Lorentz zoo telkens en telkens weer de aether hypothese te steunen?

Nog één punt wil ik aanstippen in ons verband, en wel de verhouding van de natuurkunde tot de kentheorie, speciaal tot het waarheidsbegrip. Zooals ik al liet uitkomen, is het geenszins mijn bedoeling op al deze vraagstukken zelf in te gaan. Het is alleen er om te doen in dezen kring te laten zien, dat ze bestaan. Daarom kan ik ook hier niet op de verhouding van kentheorie en natuurwetenschap ingaan, maar slechts de belangrijkheid van de laatste voor de eerste op tweeërlei wijze illustreeren; in de eerste plaats door een citaat uit de studie van Prof. Vollenhoven over „Kentheorie en Natuurwetenschap” ¹⁾. Hij zegt dat „door de leer van het subject in z'n verhouding juist tot de natuur der natuurwetenschap heel de kentheorie tegenwoordig wordt beheerscht”. Dat hij met den feitelijken toestand geen genoegen neemt, maar tracht beide, kentheorie en natuurwetenschap, in de juiste verhouding te brengen en overschatting of onderschatting te vermijden, kan hier buiten beschouwing gelaten worden. De tweede illustratie bestaat in een beroep op Uw eigen ervaring. Hebben niet velen onzer in eigen denken de voorkeur nagevoeld, die vele groote physici ¹⁾ voor een pragmatistisch waarheidsbegrip koesteren? Vindt bij ons een bewering als de volgende geen „Anklang”: of atomen en electronen werkelijk bestaan, kan men niet zeggen, de hypothese van hun bestaan is slechts in zooverre waar, als ze nuttig is om geheele gebieden van verschijnselen overzichtelijk ordenen? En wordt dan een dergelijk waarheidsbegrip (over de juistheid waarvan ik me thans niet verder uit wil laten) niet vaak stoutmoedig gegeneraliseerd en door ons vaak uitgebreid tot vakken, waarvan we nog minder weten dan van physica, b.v. tot historie?

Nu is dit alles, zooals ik al zeide, in zekeren zin niet natuurkunde, maar natuurphilosophie; maar het is mijn bedoelen ge-

¹⁾ Dit Orgaan, deze jaargang, p. 53.

¹⁾ Vgl. b.v. Dr. J. G. Ubbink, Het Pragmatisme van William James, Proefschrift Amsterdam V. U. 1912, pp. 231 e. v. v.